

ÖZELLEŞTİRME ARGÜMANLARI VE TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME

Ayfer Eğilmez

Genel olarak dünyada, özelde Türkiye'deki özelleştirmeler;

*kamu mülkiyetindeki tekellerin blok satışı yoluyla yapılmaktadır. Böylece kamu tekelleri özel tekele dönüşmektedir. Bu ise, hem kaynak, hem gelir dağılımını bozmaktadır.

*özel tekeller, emekçilere ve tüketicilere karşı baskı ve sömürüyü dayatmaktadır.

*Özelleştirme sonucunda binlerce işçi kapıya konarak kitlesel işsizlik ve sendikasıızlaştırma hızla yayılmaktadır. Bu işçilere hizmet sunan yöredeki küçük esnaf ve ticari şirketler çökmektedir. Yoksulluk yaygınlaşmaktadır.

*Blok satış olarak yapılan özelleştirmeler iddia edildiği gibi menkul değerler piyasasının(borsanın) derinleşmesine katkıda bulunmadığı gibi, sermayenin tabana yayılmasını da gerçekleştirmemektedir. Tam tersine hisse senetlerinin değeri belli süreler sonunda düşerek belirli ellerde toplanmaktadır.

*Kamunun malvarlığı özelleştirmelerle özel kesime gerçek değerinin çok altında devredilmektedir. Özelleştirme ödemeleri sık sık ileri tarihlere ertelenmektedir.

Böylece devlet hazinesi görünmez bir biçimde gelirden mahrum bırakılarak zarara uğratılmaktadır.

Ayrıca özel sermayeye yeni kâr/rant alanları yaratılarak, üretim durdurulmaktadır.

*Ağır borç altındaki ülkemiz, özelleştirmeye yabancılaştırılmaktadır. Kârlı kamu kuruluşlarımız yabancılara devredilerek talan edilmektedir.

Dış borç yükü, yabancı sermayeye bu kârlı, verimli kuruluşlarımızı ya doğrudan, ya da borç senedi takası yoluyla devretmemize yol açmaktadır.

Oysa, bağımsızlık bir devletin temel amacıdır. Siyasal bağımsızlık için ekonomik olarak bağımsız olmamız gerekir. Bunun için de devletin ekonomiyi yönlendirme ve denetleme araçlarına sahip olması lâzımdır. Planlama ve kalkınmanın araçları ise KİT'lerdir.

Devletin küçültülmesi nakaratı, reel sektörün yerine rant ekonomisinin güçlendirilmesini hedeflemektedir.

Oysa insan haklarına, demokrasiye ve emeğe saygı duyan herkes devletin iktisadi ve sosyal işlevinin olduğunu inkar edemez.

*KİT'lerin özelleştirilmesi sonucunda, sendikal yapılar çökertilerek işçiler, bireysel iş akitleriyle sermaye ile tek tek karşı karşıya kalacaklardır. Çalışanlara verilen tüm sosyal hizmetler tasfiye edilecektir.

Kısaca, işçiler tek başına işverenleriyle, köylüler ve esnaf, tüccarla, tefeciyle, bankalarla pazarlık ve çekişmelerle baş başa kalacaktır.

Örgütsüz toplum olacak, demokrasi bireylerin demokrasisi olacaktır. Devlet, sadece emeğin gasp edilen haklara karşı direnmesini, şiddete başvurarak durdurma görevini üstlenecektir. Böyle bir rejim şeklen bile demokratik olamaz.

*Her özelleştirme girişimi bir soygun ve yolsuzluk furyası doğurmuştur. Lekeli olmayan tek bir özelleştirme örneği yoktur.

*Özelleştirme ile küçülen devletin yerini tekelci yapılar oluşturulacaktır. Fiyatlar artacak, iç borç ve faizleri yükselecek, dolayısıyla yatırımlar duracak, toplum darmadağan olacaktır.

Sonuç olarak ülkemizde;

*kalkınmayı gerçekleştirmek,

*bireysel ve bölgesel gelir dağılımında adaleti sağlamak,

*özel tekellerle mücadele etmek, işsizliği, sendikasılaşmayı, ekonomiden sermaye kaçışını önlemek ve sosyal huzurun korunabilmesi bu özelleştirme girişimlerine karşı durmak zorundayız.

Çünkü özelleştirme sermayenin; devletin medya aracılığıyla, emekçilere, yoksullara, sendikal özgürlüğe ve giderek ulusal egemenliğe yöneltmiş saldırısıdır.

Türkiye’de Yıllara ve Yöntemlere Göre Özelleştirme İşlemleri Çizelge-1

(milyon dolar)

ÖZELLEŞTİRME YÖNTEMLERİ	YILLAR				
	1986-2002	2003	2004	TOPLAM	%
Blok satış	3.511.2	13.0	43.0	3.567.2	41.0
Tesis/Varlık Satışı	744.5	119.1	481.7	1.345.3	15.0
Halka arz	1.642.4	-	-	1.642.4	19.0
Uluslararası Kurumsal Arz	1.026.3	-	-	1.026.3	12.0
İMKB’de satış	764.3	36.5	-	800.8	9.0
Yarım kalmış tesis satışı	4.4	-	-	4.4	-
Bedelli Devirler	299.6	3.0	-	302.6	4.0
TOPLAM	7.929.7	171.6	524.7	8.689.0	100.0

Kaynak: OİB(Nisan 2004)

Türkiye’de özelleştirme uygulamalarına 1986 yılında başlanmıştır. 1986-Nisan 2004 döneminde toplam 8 milyar 689 milyon dolar tutarında özelleştirme işlemi yapılmıştır.

Özelleştirmenin temel argümanlarından birisi olarak sunulan sermayenin tabana yayılmasına yönelik olarak bakıldığında 18 yıllık özelleştirme işlemlerinin ancak % 19’u halka arz yöntemiyle gerçekleştirilirken yarısından fazlası(% 56’sı) blok satış ve varlık satışı biçiminde yapılmıştır.

ÖZELLEŞTİRMEDE AKP HÜKÜMETİ DÖNEMİ

AKP Hükümeti, iktidara geldiği ilk günlerde kendilerinden evvelki iktidarların gerçekleştirdikleri 8 milyar dolar tutarındaki özelleştirme uygulamasının düşüklüğünü eleştirerek bu konuda IMF’den bile önde olacaklarını dile getirmiştir. 2003 yılı özelleştirme hedefi olarak 4 milyar dolar olarak açıklanmıştır.

Özelleştirmeden sorumlu Devlet Bakanı Abdüllatif Şener, yeterince hızlı bir özelleştirmeci olarak görülmemiştir. “Her şey Satılık” diyen siyasi iktidar Şener’in yerine bu konudaki yasa ve kuralları hiçe sayan Maliye Bakanı Kemal Unakıtan’ı görevlendirerek “Babalar Gibi Satma” dönemini başlatmıştır.

AKP Hükümeti Dönemi Özelleştirme İşlemleri Çizelge-2

(Bin \$)

Satış Yöntemleri	YILLAR					
	2003		2004		Genel Toplam	
	Devir Bedeli	Tahsilat	Devir Bedeli	Tahsilat	Devir Bedeli	Tahsilat
Blok satış	13.051	5.015	43.000	43.000	56.015	48.322
Tesis/varlık satışı	119.066	99.285	481.706	268.037	600.772	367.322
Halka arz	-	-	-	-	-	-
Uluslar arası arz	-	-	-	-	-	-
İMKB’de satış	36.520	36.516	-	-	36.520	36.516
Yarım kalmış tesis satışı	3.042	0.888	-	-	3.042	0.888
TOPLAM	171.643	141.704	524.706	311.037	696.349	452.721

Kaynak:OİB(Nisan 2004)

- AKP Hükümeti, iktidara geldiğinde 2003 yılında geçmiş yılların toplam 8 milyar dolar tutarındaki özelleştirmelerin en az yarısını gerçekleştirmeyi hedeflediklerini açıklamıştır.

Çizelge-2’de görüldüğü gibi;

- 2003 yılında toplam 171.6 milyon dolar tutarında özelleştirme işlemi gerçekleştirilmiş ve bunun 141.7 milyon doları tahsil edilebilmiştir.
- 2004 Nisan dönemine kadar ise 524.7 milyon dolar özelleştirme işlemi ile iktidara geldiklerinden günümüze kadar toplam 696 milyon dolar tutarında özelleştirme uygulamasından 452.7 milyon dolar OİB’ye aktarım olmuştur. Bu özelleştirme uygulamalarının % 86.3’ü Tesis ve varlık satışı biçiminde gerçekleşirken, halka arz yöntemiyle özelleştirme uygulaması hiç görülmemektedir.

Diğer yandan “Babalar Gibi Satacağız” sloganıyla özdeşleşen hükümetin OİB’den sorumlu bakanı ve OYK, OİB yetkilileri, esasında birer suç dosyası haline gelen özelleştirme uygulamalarına yenilerini eklemeye son derece pervasızca hareket etmektedirler.

Bu konudaki tüm Yasa, Yönetmelik, Şartnameler açıkça ihlal edilirken, yapılan özelleştirmeler yoluyla siyasi yandaşlarına kamu varlıkları son derece düşük fiyatlarla devredilmektedir. Örneğin; Albayraklar Grubu özelleştirmelerden büyük bir pay almıştır. Ayrıca OİB'ın da siyasi kadrolaşma yoluyla siyasi yandaşlarına ve aile yakınlarına özelleştirmeler adeta paylaştırılmaktadır.